

Příloha č. 1

Vzorový přepis rozhovoru s pedagogem základní školy praktické

1. Jak byste definoval/a pojem integrace a inkluze?

„Tím se ani moc nezabývám, abych řekl pravdu. Prostě je to zařazení dětí jakoby mezi zdravé.“

„Já, jakmile se o tomhle začne mluvit tak já už mám z toho pomalu zatměno. Protože jsem už tak naštvanej z těch věcí, které se dějou ohledně školství, že už to snad ani nemá obdoby. To, co fungovalo, tak se rozboří, aby se zase za pár let zjistilo, že to má být úplně jinak. Takže si myslím, že ten princip je úplně špatnej. To by se mělo udělat úplně jinak. Samozřejmě nejsem takovej odborník, abych mohl říct jak. To samý třeba jak si teď školy dělaj svoje vzdělávací plány. To je podle mě taky hloupost. Protože to by měl udělat někdo, kdo má zase přehled, jak ty školy navazujou na sebe, následně, střední školy, učiliště a tak dále. Potom nehledě na to, když se dítě přestěhuje z jedny školy do druhé, tam maj něco jinýho, tak, než se zajede... Oni dělaj třeba něco úplně něco jinýho, tak se musí učit jiný věci a ty, co má znát tak vlastně nezná.“

2. Jaké má podle Vašeho názoru inkluze negativa a pozitiva?

„Já si myslím, že v tomhle pojetí, jak se dělá, tak žádný pozitiva nemá. Samozřejmě když je dítě tělesně postižený, ano, ať je mezi normálníma zdravějma dětma, tam i ten asistent má svoje opodstatnění, že jo, protože je třeba překonávat nějaké překážky, fyzický, tak to dejme tomu. Ale dítě s mentálním postižením, si myslím že by se mělo vzdělávat v kolektivu kde slyší, to co slyší ty ostatní děti a ne ve třídě kde každej dělá úplně něco jinýho.“

3. Jaké máte zkušenosti se vzděláváním dětí s mentálním postižením?

„Seštnáct/sedmnáct let pracuji na týchle škole.“

4. Jaký je Váš názor na zařazování žáků s lehkým mentálním postižením do základních škol?

„Jedině pokud se jedná o nějaký zdravotní postižení, jako tělesný. Tak to určitě. Pokud se jedná o mentální postižení, tak ne. Není to přínosem ani pro děti na základní škole. Chce se po nich spousta vědomostí a tohle je akorát zdržuje.“

5. S jakými problémy se podle Vás pedagogové základních škol nejvíce potýkají při vzdělávání žáků s mentálním postižením?

„Tak bude to asi podobný, s tím že tam asi mají těch dětí víc, tak časově možná to bude ještě náročnější. Hlavně ten čas musejí věnovat zase oddělením, který jsou úplně zbytečně uměle vytvořený. Ten čas tomu dítěti stejně musí věnovat, když tam to dítě sedí. I kdyby to bylo z každé hodiny řekněme tomu pět minut, tak furt v tom součtu za tejdén je to obrovské množství času, který může věnovat těm ostatním dětem.“

6. S jakými problémy se podle Vás žáci potýkají během vzdělávání na základní škole?

„Tak určitě to bude nějaká šikana, v nejhorším případě. No v těch lepších si myslím, že to bude nějaký posmívání. To, že se tam nebudou cítit dobře, to je asi jasný.“

Jak si myslíte, že integrace/inkluze ovlivňuje následný výběr vzdělávání a zaměstnání?

7. Jak podle Vašeho názoru inkluze/individuální integrace ovlivní vzdělávání a následný výběr zaměstnání žáků s mentálním postižením?

„Nevím, na to asi nedokážu odpovědět, jaký to má vliv na tu práci a na vzdělávání.“

Příloha č. 2

Vzorový přepis rozhovoru s pedagogem základní školy

1. Jak byste definoval/a pojem integrace a inkluze?

„Obojí je začlenění prostě dětí do běžný společnosti. Inkluze je... já to chápu jako takovej nějakej všeobecněj princip začleňování lidí nějak se lišících do společnosti a integrace pro mě je kontrétní dítě v konkrétní společnosti, v konkrétním čase.“

2. Jaký je přibližný počet žáků na této škole vzdělávaných formou individuální integrace?

„Máme v integraci hodně žáků. 10 žáků od zrakového postižení, máme za sebou i nemluvící, zrakový, sluchový, celá široká škála zkušeností.“

Na tu praxi si myslím, že jsme jako perfektně připravený ale na to okolo ne, na ty papíry asi ne.“

3. Jaké má podle Vašeho názoru inkluze pozitiva a negativa?

„Jsou děti s nějakými speciálními potřebami, u kterých je ta inkluze velmi úspěšná a kdyby tady v tý společnosti neplatily tyhle pravidla o inkluzi, tak by na tom byly hodně bitý. Bylo by to třeba jak za komunistů, že by prostě šli z očí, ale ta inkluze jim umožňuje se uplatnit jako každej jine. A je to bezvadný. Je to hlavně u smyslově postižených dětí, kterým už dneska každej rád vyjde vstříc, pokud oni se snaží a maj třeba nějaký dostatečný IQ. Pak jsou děti, kde ta inkluze je dobrá do určitýho věku, to si myslím, že je taky důležitý rozdělit, protože jakmile se dostanou sociálně v tý svojí vyspělosti už ke svýmu vlastnímu stropu a ke svým možnostem tak pak už inkluze přestává probíhat. Jo, myslím u dětí s mentálním postižením, u autistů, u těch mentálně retardovanejš dětí určitě a pak ten kolektiv už jim neprospívá. Řekla bych, že je to dobrý na prvním stupni. Dětskej kolektiv bejvá dost krutej a těm dětem nejde nakázat kamarad'te s někým, to není možný. Zase začínaj se na druhým stupni pak už děti profilovat. Jsou to

především třeba holky, který mají pečovatelský sklony, že se ujmou těchto dětí a pomáhá jim to, protože oni zřejmě to budou dělat i někdy v životě, nebo půjdou tímhle směrem, a v tom případě jim to pomáhá. A jinak o ty děti pak tady nikdo ani nezakopne. Každý se jich straní, protože zdravý dítě se stará o make-up, o kluky, o holky, o cigarety a úplně se mijejí. A ještě je jedna věc, která hodně ovlivňuje tu sociální inkluzi. Nemluvím teďka o tom vzdělání, ale o tom sociálním začlenění, a to je povaha dítěte. Protože jsme tady zažili různé děti, nejrůzněji postižené, a ty co byly vstřícní, usměvavý, nerozmazlený, tak je měl kolektiv rád. Snáze je tolerovaly a snáze si tam tu svoji pozici vydobýly. Kdežto děti, který jsou od rodičů v tomhle směru hodně rozmatlaný a sebestředný a jsou zamračený, tak ty prostě nemaj šanci. Ono to většinou dopadne tak, že se stanou závislýma na dospělých lidech a s vrstevníky neumí komunikovat, což znamená rovná se neprobíhající inkluzi. Navíc jestliže dítě s tou mentální retardací se dostane na druhou stupeň a myšlenkově nebo rozumově je v třetí, druhý třídě, tak stejně i v individuálech stojí, že odchází s asistentkou při adhd minimálně do klidných prostorů nebo když berou už úplně jiný učivo. Jo. Děti dělaj čtyřmístný, pětimístný čísla v matematice, tydle ty dělaj do desítek, do stovek, víc ne, Takže musí odcházet s asistentkou někam stranou a inkuze opět neprobíhá. To jsou takový ty náročnější, jako je matematika. Výchovy... tam to samozřejmě tolik nevadí. Tam si myslím, že jsou tady učitelky schopný dát i tělocvik s těma postiženejma, snadno, velice snadno je prostě začlenit, v tom problém není, ale mentálně, rozumově se zkrátka veš nemůžou dostat, tam je to problém.“

4. S jakými obtížemi se v rámci inkluzivního vzdělávání setkáváte nejčastěji?

„To je ta sociální nevyzrálость mentálně postižených dětí a rozumová nedostatečnost, kdy pak už ve vyšších třídách inkluze přestává probíhat. Co se týče plánování výuky a komunikace pedagoga s asitentem, tam není žádný problém. To funguje. Jsme dobře vybavený. Třeba když si vzpomenu na loňskou žákyni, ta měla silné zrakové postižení. Ta spolupráce s SPC pro zrakově postižený a s maminkou byla skvělá. Takže celej ten trojúhelník byl tak semknutej, jo, a to dítě bylo tak šikovný, jo, a tak jako snaživý, že všichni prostě by se pro to dítě roztrhaly a všechno fungovalo. Jakmile to dítě není

takovýdle a v podstatě je nepřizpůsobivý a rodiče jsou nepřizpůsobivý, anebo často dochází i k tomu že rodiče nechtěj slyšet třeba takovou tu skutečnou diagnózu z SPC, to pak přestává probíhat komunikace v tom trojúhelníku a všechno se sype. Tady není problém mezi učitelem a asistenty. Máme fakt štěstí na asistentky, jsou to skvělý ženský.“

5. Jaké máte zkušenosti se vzděláváním žáků s mentálním postižením?

„Já jsem dřív učila na základní umělecké škole, ještě za starých časů. To tam nic takovýho nemohlo bejt. A pak na první základní škole, to je škola hokejová. Takže ne. Navíc je to škola bariérová. Takže až tady.

Tady pracuju od roku 2002. Když jsem přišla to týhle školy, která už měla jméno, takovej kredit bezbariérový školy, takže samýho od počátku, tady jezdili děti na vozíčkách, což mi na začátku dělalo veliký problémy, protože jsem vyrostla v jiný době, a v jiném režimu, a vůbec jsem na to nebyla zvyklá. Ale to je otázka času, že jo, to člověk přijme prostě, že je to běžná součást života.“

6. Jaký je Váš názor na zařazování žáků s mentálním postižením do běžných škol?

„Tak z toho jasně vyplývá, že do určitý míry... každý dítě má jinou míru vzdělavatelnosti. S tím mentálním postižením, to znamená, pokud mu prospěje absolvovat tady u nás třeba první tři roky a zvládne to, je to v pořádku. Ale měl by asi ten systém, by se měl nastavit tak, že jakmile to dítě bude mít svůj strop a už vzdělávání tady nedává smysl, už je to pak víceméně individuální vzdělávání. Tak by to dítě mělo jít podle mě do speciálních rukou. A my ani nemáme tady speciální pedagogy, takže nemůžeme udělat třídu podle paragrafu šestnáct. Takže je to zase o nějakém doplňkovém vzdělávání. Ale pak jdou zase stranou děti nadaný. Jdou stranou děti, který jednou potáhnou společnost. Jde o můj názor, takže bychom se měli soustředit na děti, který jednou budou rozhodovat o tom, jak to tady je.“

7. Jakým způsobem ovlivňuje inkluze žáků s mentálním postižením třídní kolektiv?

Viz otázka č. 3

„Dětskej kolektiv bejvá dost krutej a těm dětem nejde nakázat kamarad'te s někým, to není možný. Zase začínaj se na druhým stupni pak už děti profilovat. Jsou to především třeba holky, který mají pečovatelský sklony, že se ujmou těhle těch dětí a pomáhá jim to, protože oni zřejmě to budou dělat i někdy v životě, nebo půjdou tímhle směrem, a v tom případě jim to pomáhá. A jinak o ty děti pak tady nikdo ani nezakopne. Každý se jich straní, protože zdravý dítě se stará o make-up, o kluky, o holky, o cigarety a úplně se míjejí. A ještě je jedna věc, která hodně ovlivňuje tu sociální inkluzi. Nemluvím teďka o tom vzdělání, ale o tom sociálním začlenění, a to je povaha dítěte. Protože jsme tady zažili různé děti, nejrůzněji postižený, a ty co byly vstřícní, usměvavý, nerozmazlený, tak je měl kolektiv rád. Snáze je tolerovaly a snáze si tam tu svoji pozici vydobyly. Kdežto děti, který jsou od rodičů v tomhle směru hodně rozmatlaný a sebestředný a jsou zamračený, tak ty prostě nemaj šanci. Ono to většinou dopadne tak, že se stanou závislýma na dospělých lidech a s vrstevníky neumí komunikovat, což znamená rovná se neprobíhající inkluzi. Navíc jestliže dítě s tou mentální retardací se dostane na druhý stupeň a myšlenkově nebo rozumově je v třetí, druhý třídě, tak stejně i v individuálech stojí, že odchází s asistentkou při adhd minimálně do klidných prostorů nebo když berou už úplně jiný učivo. Jo. Děti dělaj čtyřmístný, pětimístný čísla v matematice, tydle ty dělaj do desítek, do stovek, víc ne, Takže musí odcházet s asistentkou někam stranou a inkuze opět neprobíhá.“

8. Myslíte si, že jste na náročnost inkluzivního vzdělávání dostatečně připraven/a?

„Mezery budou dycky. Mezera vznikne tam, kde vznikne problém s konkrétním dítětem. Tam vznikne vždycky mezera a na to nebudeme nikdy připravený. Fakt jsou děti, u kterých to má smysl a máme pocit, že to šlape, a pak jsou ti, u kterých to nikdy dávat smysl nebude.“

9. Máte přehled o tom, na koho se obrátit v případě potřeby získávání nějakých informací? Kde tyto informace získáváte?

„No určitě. Myslím, si že se vždycky můžu poradit, obrátit na poradnu nebo SPC, který má v péči to dítě. Ta komunikace tady probíhá poměrně intenzivně a bez problémů a nemám pocit, že bych se potřebovala obracet na vyšší instance, protože tam mi nesdělí kromě nějakých paragrafů vůbec nic. Pak s organizacemi, to jo. Co se týče toho třeba nového financování, jak naložit, jak čerpat finanční prostředky, to už neřeším já, to je věc paní ředitelky.“

10. S jakými institucemi/organizacemi, které se týkají vzdělávání žáků s mentálním postižením, spolupracujete? Jak jste s touto spoluprací spokojeni?

„No s poradnou jste v kontaktu x krát do měsíce, protože ta má nejvíc našich dětí s nějakými zvláštními potřebami. S SPC nárazově a zase podle potřeby, ale oni většinou, pokud ta integrace probíhá už takhle několikátý rok, tak už jsou navázáni přímo na vyučující, kdežto ty počátky jsou přese mě. Ted'ka po novu se poradíme, jaký opatření oni nám můžou napsat, jaký opatření jsme schopný tady realizovat. Takže se to nejdřív převalí přese mě, a pak už to probíhá mezi těmi lidmi, kterých se to opravdu týká, a který o to dítě pečují. Jedná se o telefonický kontakt, a i sem jezdí. Z poradny by sem rádi chodili, kdyby měli čas, ale ted' jsou úplně mimo provoz, protože toho mají prostě moc a nezávidím jim to, a chápu to.“

11. V jakých oblastech byste potřebovali více podpory či informací?

„Asi nic. Co se týče té podpory, všichni se tu všemožně snaží se zorientovat v novém systému“

12. Je podle Vašeho názoru tato škola a její pedagogové připraveni na inkluzivní vzdělávání žáků s mentálním postižením?

“Všichni jsme prošli, já nevím kolika školeními. Poradny jsou zmatený, SPC jsou zmatený, ředitelé jsou zmatený, výchovní poradci jsou zmatení, takže jsme spíš ve fázi vyčkávání, kdy si to sedne a najde se nějaká rozumná cesta, protože i v tomhle chaosu nějak šlo dítě stranou. Jo, tak aby se to zase nějak vrátilo, usadilo se to a centrem našeho zájmu bylo dítě, a ne nějaké chaotické vyplňování něčeho.”

13. Zajišťuje pro Vás škola nějaké odborné semináře týkající se této problematiky? Jak často? Jaká je účast na těchto seminářích?

„Určitě. Všechno, co si řeknu. To si většinou vyhledávám sama. Protože to dělám léta, tak už se vytvořila skupina lidí, který si předávají informace a víme čím školení za to stojí navštívit a tak, takže jo. A když si řeknu o jakýkoliv školení, tak vždycky je mi to umožněno. Tady u nás je to na mě, protože si tak nějak důvěřujeme, ale na nějakých školách to chodí příkazem. Ale všude si to zavádějí podle svých podmínek. Tak už jsme vlastně proškolení díky poradně od jara, kdy my se jako výchovní poradci scházíme dvakrát ročně a tenhle problém se tam řeší pravidelně. Tak to je ten základ. A teď jsem nedávno byla na školení společnosti, která se jmenuje Remízek a ty se zúčastnili výchovní poradci, ředitelé, zástupci, všichni, kteří jsou zainteresovaný a znovu jsme to celý tu teorii procházeli. Řešily jsme ty díry, které vznikly. Nic jsme nevyřešili, ale snažíme se. Ostatní pedagogové se toho nezúčastňují a ani si nemyslím, že by to bylo dobře, ale z toho důvodu, než se to sedne. Mezi učiteli bych řekla že je velká nevole, a to není jenom proto, že došlo ke změně, vždycky se tady všem se tady zvednou madle, když se změní zákony ale právě ty nedostatky legislativní a ty díry který při samotný realizaci vznikají ty nevysvětlitelný záležitosti, tak si myslím, že vůbec nepůsobí dobře, a že spíš se snažíme, a i jsme se shodli s vedením školy, že se snažíme to zjednodušovat a vyčkávat. Takže proto to nekomplikujeme nikomu ostatnímu. Jo. A jsou si myslím lidi tady zvyklý dělat všechno společně, takže nikdo nedělá nic na vlastní pěst. Ale zatím děláme ty plány, PLPP, plány pedagogické podpory, individuální plány, všechno děláme společně, protože v týhle situaci na tohle člověk nemůže být sám.”